

GOSPODARSTVO V PRVIH MESECIH

Zvezni izvršni svet je razpravljal te dni o poročilu o gibanju gospodarstva v letošnjih prvih štirih mesecih.

Na vseh področjih gospodarstva smo zaznamovali občuten porast proizvodnje in dejavnosti v primerjavi s prvimi štirimi meseci l. 1956: v industrijski proizvodnji za 21 odstotkov, v gradbeništvu za 26 odstotkov, v železniškem prometu za 25, v izvozu za 25 odstotkov itd. (za promet in gradbeništvo so podatki za tri mesece). Vse to govori o poletu in širokem razmahu vsega gospodarskega življenja v letošnjem letu.

Proizvodnja in zunanja trgovina

V industriji ni samo narasla proizvodnja, temveč tudi delovna storilnost, ker znaša povečanje proizvodnje 21 odstotkov, povečanje števila zaposlenih pa 6 odstotkov. Za zdaj je tudi zelo ugodna sestava proizvodnje po vrstah blaga, ker znaša porast:

- pri delovnih sredstvih 19 %
- pri reprodukcijskem materialu 21 %
- pri potrošnem blagu 25 %

Povečanje je torej največje v proizvodnji potrošnega blaga.

Na tako ugodno proizvodnjo je vplivala dobra preskrbljenost industrije z električno energijo, premogom in reprodukcijskim materialom in dobre možnosti za prodajo izdelkov. Proizvodni pogoji so še naprej ugodni, ker se povpraševanje po blagu ne zmanjšuje, energije je še naprej dovolj, zaloge reprodukcijskega materiala pa so se v aprilu povečale. Novi instrumenti za delitev dohodkov bodo prav tako ugodno vplivali na povečanje proizvodnje in delovne storilnosti.

Delež industrije v izvozu je letos velik. O tem pričajo naslednji podatki (v milijardah):

	I. do IV. 1956	I. do IV. 1957
Industrija	15,5	22,9
Kmetijstvo	12,2	11,7
Ves izvoz	27,7	34,6

Po teh številkah se je povečal izvoz industrijskega blaga skoraj za polovico, izvoz kmetijskih proizvodov pa je celo nekaj manjši. Pripomniti moramo, da se prav tako ugodno razvija sklepanje pogodb za bližnje izvozne posle. Vse to kaže, da je možno tudi preseči za letos določeni izvoz, posebno če bo letina v kmetijstvu dobra (glede na zelo dobre rezultate setve in na dosedanja razvoj posevkov lahko to pričakujemo, kolikor ne bo ponovno prišlo do neugodnih vremenskih razmer).

Povečanje uvoza je večje kakor povečanje izvoza, posebno pa je veliko povečanje uvoza reprodukcijskega materiala. Uvoz teh materialov še naprej narašča.

Povečanje potrošnje

Dohodki prebivalstva so prav tako naraščali iz meseca v mesec. Bili so za približno 48 milijard ali skoraj za četrtino večji kakor v prvih štirih mesecih l. 1956. Od tega povečanja odpade nad 20 milijard na plačni sklad. V taki meri je porasel predvsem zaradi povišanja plač v gospodarstvu in administraciji. Razen tega je večje tudi število zaposlenih delavcev in uslužbencev. Nekaj nad 10 milijard odpade na večje dohodke kmetovalcev od prodaje kmetijskih pridelkov. Razen povečanja rednih dohodkov ima prebivalstvo na razpolago 11 milijard več tudi iz povečanja potrošniških kreditov, ki so letos izredno visoki.

Vzporedno s povišanjem dohodkov, po drugi strani pa s povečanjem proizvodnje in uvoza potrošnega blaga, se je občutno povečala tudi osebna potrošnja prebivalstva. Izdatki prebivalstva za blago in usluge so se gibal tako:

- v prvih štirih mesecih l. 1955 176 milijard;
- v prvih štirih mesecih l. 1956 184 milijard;
- v prvih štirih mesecih l. 1957 240 milijard.

Vse to povečanje pa ne pomeni prav takšnega porasta porošnih količin blaga in uslug, ker so se nekoliko povečale tudi prodajne cene na drobno (za okrog 2 odstotka). Razen tega v tem ni obsežen promet trgovine na trgih in potrošnja kmetovalcev iz lastne proizvodnje. Kar pa se tiče delavcev in uslužbencev, je mogoče iz teh podatkov z gotovostjo trditi, da je njihova potrošnja porasla zelo občutno.

Tako se za zdaj v celoti uresničuje porast osebne potrošnje, ki je določen za letošnje leto. V prvih mesecih je bil celo večji, posebno če upoštevamo tudi zelo veliko uporabo potrošniških kreditov.

Razen osebne potrošnje so občutno porasle tudi investicije. O tem poročamo v posebnem članku na četrti strani. Iz njega je mogoče sklepati, da rastejo investicije v večji meri, kakor je bilo pričakovano, in da bi lahko, če se bo porast nadaljeval s takim tempom, prešle okvire naših možnosti in družbenega plana za letošnje leto, kar ne bi bilo zaželeno.

Proračunski izdatki se prav tako povečujejo.

Tržišče je ustaljeno

Kljub splošnemu povečanju vseh vrst potrošnje (osebne, proračunske in investicijske) in znatno večjemu izvozu je tržišče ostalo ustaljeno. Založenost je vsaj za zdaj zadovoljiva, cene industrijskega blaga pa se niso v povprečju spremenile od začetka leta. To se nanaša enako na cene delovnih sredstev, reprodukcijskega materiala in potrošnega blaga oziroma na cene proizvajalcev in na cene na drobno. Še celo več, to je večinoma mogoče reči tudi za cene kmetijskih pridelkov (razen mesa) v nadrobni prodaji, čeprav bi lahko v tem času glede na sezono pričakovali podražitev. V zvezi s tem je prišlo tudi do določenega zmanjšanja življenjskih stroškov, čeprav se ti stroški običajno povečujejo v začetku leta, kakor smo pisali v zadnji številki »Naše skupnosti«.

Zaloge so se gibale različno. Pri materialu za proizvodnjo so bile v aprilu za petino večje kakor v decembru, kar je zelo ugodno, ker to pomeni, da je industrija za zdaj mnogo bolj preskrbljena s tem materialom kakor lani. Ne smemo pa pozabiti, da je bil ta porast delno uresničen z velikim uvozom in da bo nadaljnje vzdrževanje zalog prav tako zahtevalo razen domače proizvodnje znaten uvoz.

V delovnih sredstvih (strojih, vozilih, aparatih itd.) so zaloge za 15 odstotkov manjše, kar prav tako ni neugodno, ker so bile lani težave, kako nekatere teh izdelkov prodati.

Zaustavil pa se je porast zalog potrošnega blaga, ki je obstajal vse do aprila. To pomeni, da je v aprilu povpraševanje preseglo proizvodnjo in uvoz teh proizvodov.

Nadaljnji vzpon gospodarstva brez motenj na tržišču

Po vsem, kar smo povedali, se gospodarstvo v začetku letošnjega leta razvija zelo ugodno: na eni strani smo vzdržali in še bolj povečali splošni razmah v proizvodnji ter sploh v gospodarskem življenju, ki traja že od drugega polletja l. 1956, ter dosegli povečanje osebne potrošnje delavcev in uslužbencev, na drugi strani pa kljub porastu vseh vrst potrošnje na tržišču ni bilo motenj in so celo sezonske spremembe na tržišču potrošnega blaga neznatne, v vsakem primeru pa neprimerno manjše kakor prejšnja leta.

V zadnjem času pa je vendarle prišlo do nekaterih pojavov, ki terjajo določeno opreznost v prihodnjih mesecih. Potrošnja kaže težnjo — če se bo še naprej razvijala v takem tempu, da bo presegla razpoložljive količine blaga iz proizvodnje in uvoza. To se posebno nanaša na investicije. Tak položaj vsekakor ne bi bil zaželen. Lahko bi neugodno vplival na tržišče in na našo plačilno bilanco z inozemstvom.

V maju je prav tako prišlo do določenega porasta cen, posebno kmetijskih pridelkov, o čemer bomo še posebej pisali.

Problem je sedaj v tem, da na eni strani ne zavremo splošnega vzpona v gospodarstvu, na drugi strani pa da tržišče še naprej ustaljujemo.

So pogoji, da rešimo to ugodno. Predvsem lahko tempo v industrijski proizvodnji vzdržimo in okrepimo. Vsekakor bo to terjalo določene napore in prizadevanja delovnih kolektivov. Vzdrževanje investicij v določenem obsegu je prav tako sredstvo za izognitev motnjam. K temu bo veliko prispevala tudi štednja sredstev in materiala, posebno pa varčevanje na področju proračunskih izdatkov in vseh oblik splošne potrošnje. So možnosti, da realiziramo tudi izvoz nad pričakovanjem, posebno pa, če bo kmetijska proizvodnja zadovoljiva, in samo od vztrajnosti in prizadevanj vseh činiteljev, posebno gospodarskih organizacij bo odvisno, če bodo te možnosti popolnoma izkoriščene in če bomo s povečanim izvozom prav tako vzdržali stabilnost v gospodarstvu.

S takimi ukrepi bomo ohranili dosežene pozitivne rezultate v letošnjih gospodarskih gibanjih, posebno povečanje osebne potrošnje delavcev in uslužbencev, izognili se bomo motnjam na tržišču ter sploh v gospodarstvu in omogočili postopen nadaljnji napredek.

M. J.